

important. One and the same success some people regard as happiness, others – as a mere luck and still others – as a normal state of things. As a result, the concept of happiness cannot be considered constructive enough for the research.

Within the hedonic approach a psychological welfare is determined on the basis of achieving satisfaction and avoiding dissatisfaction. In this case satisfaction comprises not only physical aspects but also fulfilment of one's expectations. Supporters of this approach claim “happiness experience” or “subjective well-being” to be the most general indicator of psychological welfare.

So, dissatisfaction is a state, opposite to satisfaction, a specific psychological phenomenon of discontent with needs, interests and wishes. It is of long duration, violation of personal values and problematic situations are to be expected.

A person not only experiences the life satisfaction / dissatisfaction but also causes it being a part of the society and a partial reformer of a social life. However, under current conditions characterized by economic, political and moral instability a person is not ready to cooperate with society, co-workers, immediate surround, particular people. That fact considerably slows down the process of development, and makes the issue of life dissatisfaction as the object of society's social and cultural activity significant. Comprehension and satisfaction of people's current and future expectations and needs are prerequisites for society's social, economic and cultural development.

The life dissatisfaction appears in the lack of coordination between desired and actual state of things, desired-probable and real, desired and actual results of person's life.

The feeling and state of life dissatisfaction can be both constructive and destructive for a person's life. On the one hand, dissatisfaction may cause self-development and activity, on the other – self-destruction and lack of activity. So, the life dissatisfaction involves two categories and their interaction – man as a conscious being and his actions, environment which dissatisfies him and do not bring happiness, satisfaction.

Consequently, the life dissatisfaction is the feeling and state of dissatisfaction based on psychological, social, political and physiological problems. Their determinants are a person's self-identification in reference to such philosophical categories as the “meaning of life”, “happiness”, “life satisfaction” and “welfare”.

Я.В. РАДЧУК

СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНУ СПІЛЬНОЇ СПРАВИ

Проблема спільної справи досліджувалась у роботах таких мислителів як Конфуцій, Платон, Аристотель, Цицерон, Т.Аквінський, Х.Аренд, А.Росліні, П.Помпонаци, Л.Валла, Т.Гоббс, А.Моджевський, Д.Локк, Ш.Л.Монтеск'є, Ж.Ж. Руссо, І.Кант, Г.В.Ф.Гегель, А.Токвіль, А.Сен-Сімон, Д.С.Міл, М.Федоров, Е.Дюркгейм, К.Скінер, І.Хонохан, О.Хархордін, С.Бенн, але потрібно зазначити, що серед них немає єдності у розумінні змісту феномену спільної справи. Так у поглядах Р. Штарка, який підкреслює що тенденція, яка привела до закріплення за *res publica* (спільна справа) фіксованого термінологічного значення «справа народу» для окремого індивідуума, стає вищою метою, відповідно до усвідомлення того, що від громади (*res Romana*) і її складових частин залежить благополуччя кожного окремого мешканця (*privatus*) [9, с.47]. Це така форма держави, в якій найважливіші рішення приймає народ і яка тим самим гарантує йому свободу.

А В. Шюрбаум зазначає, що *res publica* – це словосполучення, що зазвичай переводиться словом «державна» та стосуються кожного члена товариства, і протиставляється, «справі окремої людини» (*res private*), [10, с. 171-173] і розуміється спільна справа, як сукупність справ та інтересів народу в цілому. Схожої точки зору дотримується Е. Майер, який визначає *res publica* як «єдність справ і інтересів усього народу» та з теоретичної точки зору байдуже, хто входить у той чи інший державний народ і наскільки він численний, та «яким чином здійснюється виявлення та реалізація інтересів і справ народу», таким чи-

ном, *res publica* не прив'язана спочатку до однієї певної «республіканської» форми правління, та немає значення, яка територія контролюється цим державним народом.

Отже поняття «спільна справа» часто пов'язують з латинським словосполученням *res publica*, що переводиться як спільна справа але позначає «дещо, що відноситься до держави чи суспільства», буквально - «суспільна чи державна справа», однак таке трактування, на нашу думку, є не зовсім виправданим, та звуженим.

А в академічному тлумачному словнику української мови термін «справа» розкривається як робота, заняття, які пов'язані з виробництвом, службою, громадськими обов'язками, а також як заходи, що стосуються якої-небудь галузі суспільного життя [7, с.585]. Тобто справа відображається як робота та заняття, які пов'язані з виконанням професійних обов'язків та заходи у суспільному житті. Термін «спільний» має значення як право власності, та може належати двом або декільком особам, і призначається для колективного використання [7, с.528].

У свою чергу, словосполучення «спільна справа» розкривається у академічному тлумачному словнику як те, що здійснюється всіма у суспільстві, колективі та має правові відносини, між деякими людьми стосовно власності. Але це визначення не може нас повністю задовольнити, оскільки не відображає сутності розглядуваного соціального феномену, та має обмеження у правовому визначенні.

Сутність же феномену спільної справи, постає у якості внутрішньої закономірності, що обумовлює становлення й розвиток досліджуваного явища.

З'ясування сутності феномену спільної справи, на нашу думку, доцільно почати з активної поведінки людини, направленої на задоволення тих чи інших потреб і яка має суспільний та усвідомлений характер, оскільки людина як соціальна істота живе саме в суспільстві, і тому її діяльність підпорядкована суспільству, та служить в тій чи іншій мірі задоволенню суспільних потреб.

Спільна справа постає як взаємозв'язок діяльності між різними суб'єктами, які об'єднані спільними для них цінностями, потребами та інтересами. Так до цінностей в конкретно – історичних умовах можуть бути зараховані потреби, ідеали, цілі та інтереси стосовно предметів, явищ і процесів природного, суспільного та духовного походження [4, с.195]. Вищим проявом загальних інтересів є загальнолюдські, які пронизують життєдіяльність усіх людей працею. До особливих інтересів можливо віднести ті, які становлять цілісну єдність загальних і одиничних інтересів. [1, с. 208-209]. Гармонія, узгодженість цілей і інтересів спільної справи - це показник успішного цілепокладання спільної діяльності її учасників.

Загальні ж цілі та завдання виробляються в процесі спільної розумової діяльності. Вони виражають загальні потреби та інтереси учасників діяльності, при цьому визначальними є інтереси і потреби. Загальні цілі, завдання, вироблені в процесі взаємодії, стають основою для об'єднання зусиль в подальшій спільній діяльності. Визначивши загальну мету спільної справи, кожен суб'єкт конкретизує свою роль, індивідуальні цілі, які відображають загальну мету, з урахуванням можливостей кожного з учасників.

У такий спосіб загальна мета є важливою складовою спільної справи. Під нею розуміється ідеально представлений майбутній результат, який прагне досягти спільність індивідів. Загальна мета може бути представлена у вигляді системи приватних або спільних завдань, поетапне вирішення яких наближає колективний суб'єкт до досягнення спільної мети, оскільки найчастіше праця сучасної людини протікає в колективі, а сама поставлена загальна мета досягається спільними зусиллями. [3, с.63-68]. Тільки сукупність дій, об'єднаних єдиною метою, можливо назвати діяльністю.

Важливою складовою спільної справи є її суб'єкт. Під суб'єктом спільної справи маємо розуміти сукупність індивідів, які вирішують одне спільне завдання у той же самий час, з відповідними мотивами, засобами та міжособистісними взаємодіями, а сам характер реалізації діяльності спільної справи змінюється залежно від того, хто виступає в якості суб'єкта - особистість, соціальна група або суспільство в цілому [5, с.77-78].

Принципова відмінність спільної справи від індивідуальної діяльності полягає у залученні цільової взаємодії її суб'єктів у структуру діяльності, коли взаємодія змінює індивідуальні види діяльності (як окремі компоненти, так і виконуючу діяльність загалом), то індивідуальна стає визначеною частиною цілісної спільної діяльності.

Необхідною складовою спільної справи є загальний мотив. Це те, що спонукає спільність суб'єктів до виконання спільної діяльності, тобто безпосередня спонукальна сила.

Наступною складовою спільної справи є спільні дії, спрямовані на реалізацію поточних і перспективних завдань спільної справи. Вони виконуються за допомогою численних засобів здійснення спільної діяльності, причому як індивідуальних, так і групових засобів, способів та прийомів. Так взаємодія в колективній діяльності проявляється насамперед у формі її організації, тобто тих спільних дій, спрямованих на загальний предмет праці. Самі ж спільні дії викликають необхідність використання основних структурних складових діяльності (цілей, мотивів та ін.). Спільна діяльність об'єктивно має багатоцільовий характер, що обумовлено її внутрішніми та міжсистемними зв'язками.

Для організації спільної справи необхідно просторово-часове узгодження, яке створює можливість спільної присутності суб'єктів та безпосереднього міжособистісного контакту між ними, у тому числі обміну діями та інформацією.

Складовими компонентами спільної діяльності є взаємодії між учасниками цієї діяльності, але не будь-які, а саме детерміновані спрямованістю на загальний предмет, тобто предметно спрямовані взаємодії. При цьому під взаємодією розуміється така система дій учасників колективної діяльності, при якій вчинки однієї людини або групи осіб обумовлюють певні дії інших людей, а вчинки останніх, у свою чергу, викликають певні дії першої групи індивідів. Тому злагодженість індивідуальних дій, взаємодопомога, оптимальне управління являються успішною умовою реалізації спільної справи.

Останньою складовою спільної справи є загальний результат, отриманий групою учасників спільної діяльності. Тут важливе значення має не тільки загальний об'єктивний результат, але і його суб'єктивне відображення індивідуальними та колективними суб'єктами.

Можливо виділити три моделі спільної справи:

- спільно-індивідуальна (кожен учасник робить свою частину спільної справи незалежно від інших, взаємодія між ними мінімалізується, кожен суб'єкт виконує свій об'єм роботи відповідно до його позицій);
- спільно-послідовна (загальне завдання виконується послідовно кожним, та характеризується часовим розподілом та порядком участі кожного у роботі);
- спільновзаємопов'язана (має місце одночасна взаємодія кожного учасника з усіма іншими, і обов'язкова участь кожного суб'єкта у вирішенні спільних завдань).[2, с.88].

Коли у процесі діяльності соціальних організацій окреслюється загальна мета з'являється спільна справа, яка може бути представлена в інтересах якого-небудь об'єднання людей, класу, націй, суспільної верстви, або народу.

Представляється можливим стверджувати, що сутністю спільної справи є взаємозв'язок діяльності суб'єктів, заснований на спільності їх інтересів, поставленої мети та очікуваних результатів.

Цей взаємозв'язок є об'єктивним, оскільки в основі його лежать певні потреби людей, незалежні ані від їх свідомості й волі, ані від волі й свідомості окремої людини та людства в цілому, та він постає як об'єктивний зв'язок.

Він є внутрішнім, суттєвим для системи, яку утворює спільнота суб'єктів спільної справи, бо без його наявності неможливе існування та розвиток як спільної справи, так і спільноти суб'єктів, що займаються нею, забезпечуючи підґрунтя для розгортання феномену спільної справи, на всіх рівнях та у всіх сферах життєдіяльності.

Існування певної потреби, її усвідомлення потребує знов і знов повертатися до об'єкту спільної справи, що робить зазначений взаємозв'язок повторюваним і усталеним. Цей взаємозв'язок слугує джерелом розвитку спільної справи, а сам постає у якості сутте-

вого, оскільки відіграє роль внутрішнього механізму реалізації спільної справи, поза якої неможливо здійснити її загальне призначення, та маючи прояви у всіх формах спільної справи, і тих які спрямовані на відтворення усталених суспільних порядків і тих, які спрямовані на їх якісні перетворення. Також його стійкість і повторюваність у різні історичні епохи. Інакше кажучи, він відповідає усім рисам, яким характеризується закономірність.

З вищезазначеного можливо підкреслити необхідність взаємозв'язку, яка має прояв у знятті всіх різноманітних відхилень від вказаного взаємозв'язку діяльності суб'єктів спільної справи який представляється у активній сумісній діяльності багатьох суб'єктів, які активно взаємодіють між собою для задоволення своїх життєво необхідних потреб, у різних сферах. В результаті діяльності між цими суб'єктами складається своєрідна система відносин, яка ґрунтується на знаходженні засобів і способів задоволення їх потреб. Виходячи з суттєвих умов життя, з часом ці відносини набувають стійкий характер, оскільки виникають на основі суб'єктивних потреб і об'єктивних умов їх існування.

Щодо змісту феномену спільної справи, то зазвичай зміст будь-якого поняття складають сукупність структурних елементів, що складають систему, їх взаємозв'язок один з одним та зовнішнім середовищем. А отже, виходячи з вищезазначеного, можна визначити й зміст самого поняття «спільна справа», яке має розглядатися як соціально-філософська категорія для позначення сукупності соціальних проблем, що сформувалися на певному історичному етапі розвитку соціального організму, розв'язанням яких сумісно займаються групи суб'єктів, чия діяльність взаємозв'язана спільністю інтересів, поставленої мети і очікуваних результатів.

Дане визначення, звичайно, не є повністю вичерпним, але у ньому, на нашу думку, представлені загальні особливості, які властиві феномену спільної справи.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеенко В.И. Диалектика общего и особенного в формировании личности в условиях социализма / Алексеенко В.И. // Диалектика общего и особенного в историческом процессе / отв. ред. Х.М. Момджян. – СПб.: изд. Европейского университета в Санкт-Петербурге; 2009 – С. 208-215.
2. Андреева Г.М. Социальная психология / Андреева Г.М. — М.: Аспект Пресс, 2001. – 290с.
3. Гноблин Р.Ф. Психология / [ред. Н.Ф. Добрынина]. – М.: Просвещение, 1973. – 240с.
4. Дубінін В.В. Інтереси народу плюралізм поглядів / Дубінін В.В. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – 485с.
5. Каган М.С. Человеческая деятельность (Опыт системного анализа) / Каган М.С. – М.: Политиздат, 1974. – 328 с
6. Общечеловеческие и национальные ценности в изменяющемся обществе / [отв.ред. Р.К. Кадыржанов]. – Алматы: Акыл кітабы, 1997. – 220с.
7. Словник української мови: [у 11 т.]. - 1970 - 1980 – Т. 9., 1978. — Режим доступу: <http://sum.in.ua>
8. Соціальна філософія. Монографія / Воловик В.І., Лепський М.А., Бутченко Т.І., Краснокутський О.В. — Запоріжжя: Просвіта, 2011. — 376с
9. Штарк Р. RES PUBLICA / Штарк Рудольф // Res publica: История понятия / науч. ред. О.В. Хархордин. – СПб.: изд. Европейского университета в Санкт-Петербурге; 2009 – С. 7-66.
10. Шюрбаум В. ЦИЦЕРОН: DE. RE PUBLICA / Шюрбаум Вернер // Res publica: История понятия / науч. ред. О.В. Хархордин. – СПб.: изд. Европейского университета в Санкт-Петербурге; 2009 – С. 171-246.

SUMMARY

It is significant to note that if you examine the nature of the phenomenon of the common cause it in itself is an activity that is directed to the achievement of the common aim in all its variety of its demonstration. And the individual's activity is characterized by the existence of his aim. If there is no aim, there is no variety; there are only single accidental actions. Namely the person that is guided by the far motivation, views the nearest aims only as a necessary stage like a step on a path leading to the achievement of the most important aim of his activity.

A person as a social being lives and acts in the society. That is why her activity is submitted to society and in one way or another serves to the satisfaction of the social needs. But personal motives join with the common aims in the real conscious activity. Harmony and coordination of the aims of the common cause is the index of the successful common activity of its participants. The general aim of the common cause is the most important component of the structure of the common cause. It is an ideally represented the future result that is pressing towards to aim the community of the individuals. The common motive of the common cause prompts the community of the individuals to do the common activity: that is to say directly stimulus.

The common actions of the common cause that is directed to the realization of the current and perspective tasks of the common cause. They are actualized with the help of the numerous methods of the realization of the common activity. In which connection with the help of the individual methods as well as group methods, ways and devices. The general aims, tasks, that are produced in the process of interaction, become the base for the unification of energies. Thereby every part defines the general aim of the common cause and concretizes its role, individual aims that image the general positions, taking into account the social roles, opportunities of the participants of the aim's define. The aim of the common cause can be consisted in the creation of the final material product or in answering of the organizational questions and others.

That is why the interaction in the collective activity becomes apparent above all in the form of its organization, in other words, common actions that are directed to the general object of the work. Exactly they – the common actions –excite the necessity of the use of the main structural parts of the activity (aims, motives and others).

Things that have an influence on person's formation and behaviour are those: economic, political and class relations, different forms of ideology, the nature of work, conditions, those around one and others. The aggregate of all this conditions and their influence on the person determines the variety of acts and their behaviour, interests and needs, ideology.

The common cause appears when the general aim becomes visible in the process of activity of the social organisms and can be presented in the interests of some union of people, class, nation, strata of society or folk. The valuable of the folk that is in the concrete historical conditions can include its needs, ideals, aims and interests relative to the things, appearances and processes of natural, social and spiritual origin.

For the organization of the common cause spatio-temporal agreement is also necessary. In the process of the common cause the interaction can occur with the earlier unknown people that are connected, because they do some common task. The interaction permeates the collective activity, at the same time forsee that the subjects change the socio-psychological states, valuable and expectancies each other by turns and mutually in the course of the common activity. It is significant that the common cause is like a correlation of activity with different subjects that are connected with the common for them needs and interests.